

Plazma Topunun İçinde

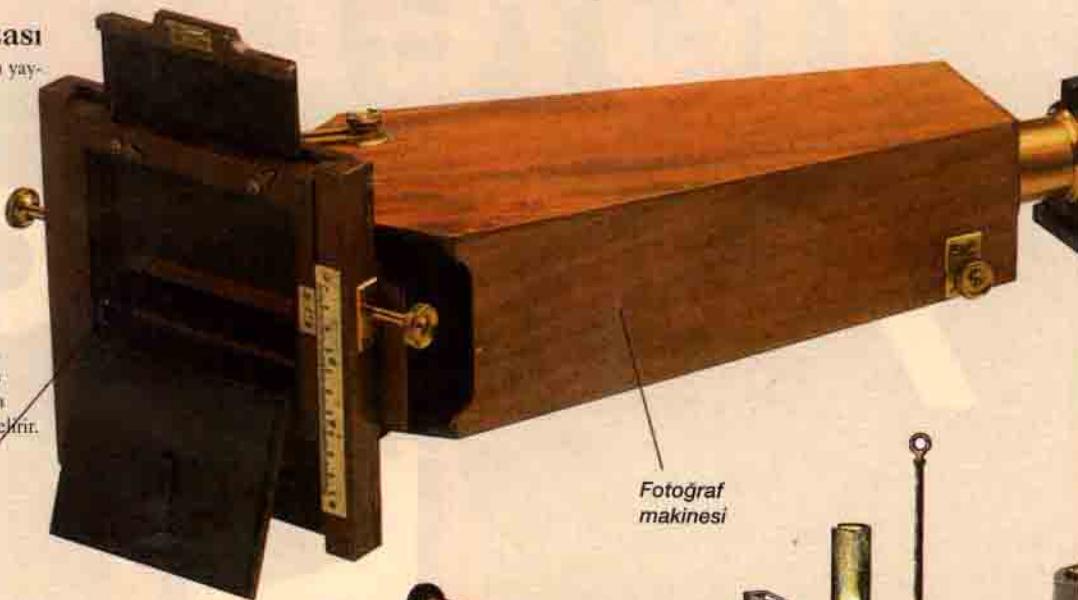
Cam kürenin merkezindeki yüksek gerilim, kürenin içinde bulunan düşük basınçlı gazın atomlarından elektronları koparır. Bu elektronlar küpler halinde biraraya gelerek şekildeki gibi eğri bilyü sıcaq gaz çizgileri oluştururlar. Bu parlak çizgilerde bulunan elektronlar ve yüklü atomlara plazma adı verilir.

Bir Işık İmzası

Spektrometre, incelecek malzemenin yaydığı ışığı analiz ederek "imzasını" okur.

İşik önce, ince bir yanktan geçerek kendini paralel bir ışık demetine odaklayan teleskopa ulaşır. Demet daha sonra bir cam prizmadan geçer ve ışığın bir bir dalgaboyu (renk) az farklı da olsa değişik yönlerde olacak şekilde saçılır. Teleskopun ucundan bakıldığından gökkuşağı renklerinden oluşan bir "spektrum" görülür. Bu parlak çizgiler kümesi şeklinde ya da, dalgaboylarının soğurulduğu bölgelerin oluşturduğu kanallık çizgiler tarafından ayrılmış sürekli bir renk şeridi halinde belirir.

Fotoğraf plakası

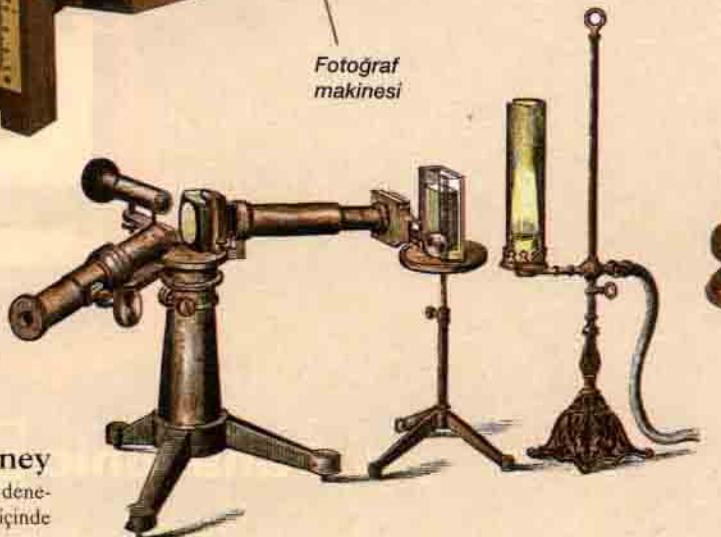
Kayıbolan Güneş

Güneş, yüksek sıcaklığının kalbindeki nükleer tepkimelerden elde edilen enerjiden alır. Her saniye 4 milyon ton kadar madde, enerjiye dönüştükçe ışma şeklinde Güneş yüzeyinden ayrılır.

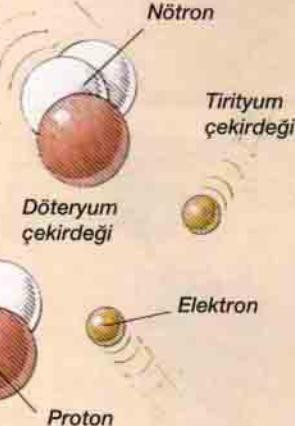
Soğuran Deney

Şekildeki 19. yüzyıl spektroskop deneyinde bir gaz alevinden gelen ışık, içinde erimiş malzeme bulunan bir sıvıdan geçer. Ortaya çıkan spektrum, sıvıdaki erimiş malzemenin ne olduğunu gösterir.

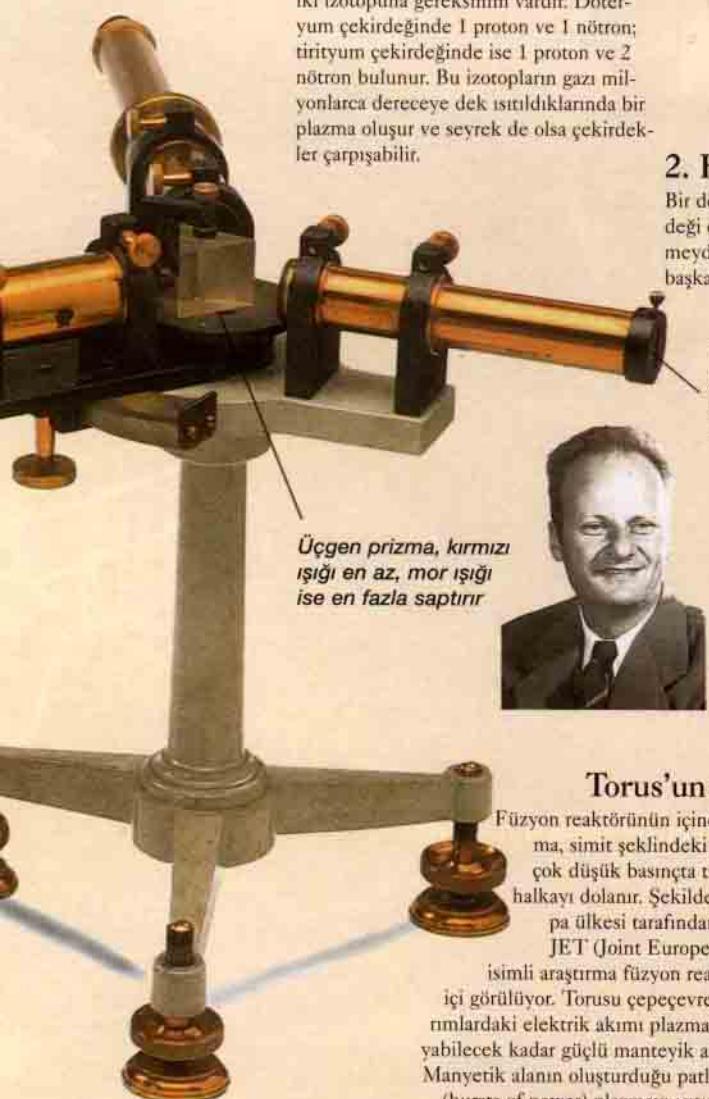
Füzyonu Dizginlemek

Sıcaklık milyonlarca dereceye ulaşlığında elektronlar tümüyle atomdan sıyrırlırlar. Hidrojen gibi hafif çekirdeklere pozitif elektrik yükülü olmalarına karşın yine de çarpışabilirler. Helyum çekirdeklere oluşturan hidrojen çekirdeklereinin füzyonu Güneşin, hidrojen bombasının ve geleceğin füzyon reaktörlerinin başlıca kaynağıdır.

1. Kaynaşmadan Önce

Hidrojen'den helyum çekirdeği oluşturmanın birkaç yolu vardır. Bunlardan biri için hidrojenin dötryum ve trityum gibi iki izotopuna gereksinim vardır. Dötryum çekirdeğinde 1 proton ve 1 nötron; trityum çekirdeğinde ise 1 proton ve 2 nötron bulunur. Bu izotopların gazi milyonlarca dereceye dek ısıtıldıklarında bir plazma oluşur ve seyrek de olsa çekirdeklere çarpışabilir.

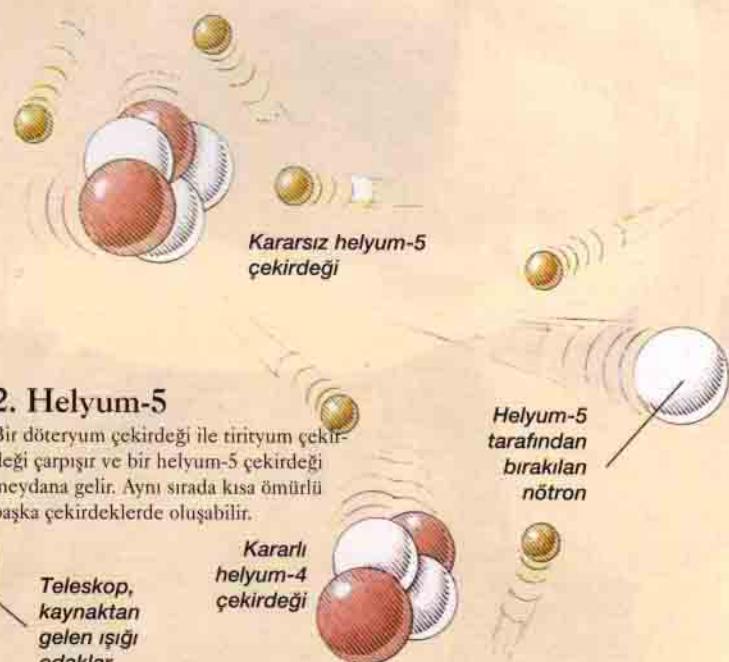

Torus'un içinde

Füzyon reaktörünün içindeki plazma, simit şeklindeki torus adlı çok düşük basınçta tutulan bir halkayı dolanır. Şekilde 14 Avrupa ülkesi tarafından işletilen JET (Joint European Torus) isimli araştırma füzyon reaktörünün içi görülmektedir. Torusu çepçevre saran satımlardaki elektrik akımı plazmayı yakalayabilecek kadar güçlü manteyik alan üretir. Manyetik alanın oluşturduğu patlamalar da (bursts of power) plazmayı ısırır. Böylece torusun içinde sıcaklık 300 milyon °C'ye kadar ulaşabilir.

Füzyonla Atom Çekirdeği İnşa Etmek

Birleşen hafif atom çekirdeklere çok yüksek enerji ortaya çıkarırlar. Hidrojen, tek protonlu en hafif çekirdektir. İki Hidrojen çekirdeği birleşerek bir helyum çekirdeği oluştururlar (protonların iki tanesi nötrona dönüştür ve böylece iki proton ve iki nötrona sahip helyum çekirdeği oluşur); bu sırada enerji açığa çıkar. Bu füzyon süreci, Güneş ve yıldızlarda zincirleme olarak devam eder ve başka çekirdeklere de ortaya çıkar. Dünya'da füzyon için hidrojenin dötryum ve trityum gibi izotopları kullanılır. Ağır hidrojen olarak da bilinen dötryumun kaynağı sınırsızdır, çünkü okyanuslarda bolca vardır.

2. Helyum-5

Bir dötryum çekirdeği ile trityum çekirdeği çarpışır ve bir helyum-5 çekirdeği meydana gelir. Aynı sırada kısa ömürlü başka çekirdeklere de olabilir.

Hans Bethe

1939 yılında Hans Bethe (1906-) Güneş ve yıldızların enerjilerini hidrojenin füzyon yoluya helyuma dönüşmesi sırasında nasıl aldılarını açıklayan ilk kişi oldu. Bethe, ayrıca atom bombası projelerindeki ekipte de yer almıştır.

3. Isıyu Koruma

Helyum-5 çekirdeği bir nötronu bırakarak ışının yayar ve geriye kararlı helyum 4 çekirdeği bırakır. Nötronun enerjisi ve ışımı, plazma veya etrafındaki madde tarafından soğutularak ısıya çevrilir. Plazmanın diğer maddelerle etkileşip soğuması önlenir ve bir manyetik alan ile kuşatılır. Verimli olması için bu manyetik alanın yeterince uzun süre uygulanması gereklidir; böylece daha fazla enerji açığa çıkar.

İki kişi, iki tabak, bir tencere. Ve kocaman bir bulaşık makinesi.

Veya 5 kişi, onlarca tabak-çanak, küçüklü büyüklü

pek çok tencere... Birincisinde makinenizin yarısını,

ikincisinde hepsini çalıştırarak;

ama her iki durumda da inanılmayacak kadar
düşük elektrik ve su sarfiyatıyla bulaşlarınız tertemiz.

Nasıl mı?

Tabii ki Bosch'un çığır açan

SGS serisi bulaşık makineleriyle...

Bosch'un, sizin hayatınızı kolaylaştırmak amacıyla

yüzümilyonlarca mark harcayarak yaptığı

arştırma-geliştirme çalışmalarının sonuçlarıyla
tanışmak için bugünlerde mutlaka bir Bosch bayisine uğrayın.

Ve şaşırmaya hazır olun.

BOSCH
En doğru seçim